

ОЦІНКА ВПЛИВУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВ НА ЇХ КРЕДИТНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОРТФЕЛЬ

ESTIMATION OF INFLUENCE OF BANKS' RESOURCE POTENTIAL UPON THEIR CREDIT AND INVESTMENT PORTFOLIO

Петро КАРАСЬ,
кандидат економічних наук,
Національний університет
кораблебудування імені
адмірала Макарова, Миколаїв

Petro KARAS,
PhD in Economics,
Admiral Makarov National University
of Shipbuilding, Mykolaiv

Наталія ПРИХОДЬКО,
кандидат економічних наук,
Національний університет
кораблебудування імені
адмірала Макарова, Миколаїв

Nataliya PRYKHOD'KO,
PhD in Economics,
Admiral Makarov National University
of Shipbuilding, Mykolaiv

Як відомо, банки здійснюють значне коло операцій, серед яких найвагомішими як для економіки в цілому, так і самого банку є кредитно-інвестиційні. Вони формують сукупний кредитно-інвестиційний портфель будь-якої фінансово-кредитної установи та всієї банківської системи країни. Масштаби кредитно-інвестиційних операцій, а отже, й розміри їх прибутків або збитків та фінансова стійкість безпосередньо залежать від ресурсного потенціалу банків.

Ресурсна база банківської системи має ключове значення для стабілізації соціально-економічного становища та ухвалення ключових стратегічних рішень щодо майбутнього розвитку держави. Все це вимагає від менеджменту адекватного нарощування обсягів їх ресурсної бази, оптимізації структури, визначення достатності. Таким чином, дослідження особливостей формування ресурсного потенціалу та оцінка його впливу на кредитно-інвестиційний портфель банків в умовах економічної нестабільності в Україні є актуальним науковим завданням. Але негативні тенденції у функціонуванні банківської системи України, спричинені кризовими явищами у світі, політичною та економічною нестабільністю в Україні, призводять до необхідності пошуку найбільш оптимальних управлінських рішень щодо формування ресурсного потенціалу банків з метою визначення підходів до реалізації їх кредитно-інвестиційної політики.

В економічній літературі значну увагу багатьох фахівців приділено дослідженню проблем формування й управління ресурсним потенціалом банків. Формування ресурсної бази банківської діяльності висвітлювались у роботах зарубіжних вчених, серед яких: Т.Кох, О.Лаврушин, Дж.Розмарі Кемпбелл, Г.Панова, Ж.Рівуар, П.Роуз, Д.Сінкі та ін. Значний внесок у розвиток даної наукової тематики зробили вітчизняні науковці: М.Алексеєнко, О.Васюренко, О.Вовчак, А.Герасимович, Ж.Довгань, О.Заруба, А.Мороз, М.Савлук, Л.Примостка тощо.

Метою статті є аналіз формування кредитно-інвестиційного портфеля й ресурсного потенціалу українських банків, виявлення актуальних проблем цього процесу, оцінка впливу ресурсного потенціалу банків на їх кредитно-інвестиційний портфель, надання пропозицій щодо розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківської системи.

Для оцінки кредитно-інвестиційної діяльності банків України, аналізу структури їх кредитно-інвестиційного портфеля обрано період з початку 2006 року до кінця 2014, який охоплює докризовий період економічного зростання України (2006-2007), кризовий період (2008-2010), протягом якого відбувався розлад економіки, в тому числі й банківського сектору країни, післякризовий період, коли вживалися заходи пом'якшення наслідків фінансової кризи та виходу з неї. Період, що розглядається, завершується 2014 роком, коли проявилася політична криза в Україні, яка негативно впливає на кредитно-інвестиційний портфель банків.

У **табл. 1** представлено динаміку основних показників кредитно-інвестиційної діяльності банків України.

Проведений аналіз основних показників кредитно-інвестиційної діяльності банків України свідчить, що протягом 2006-2008, 2010-2012 та у 2014 році при постійному зростанні ВВП і чистих активів банківської системи банківський кредитно-інвестиційний портфель мав також тенденцію до зростання. З 2006 по 2008 кредитно-інвестиційний портфель банківської системи України в цілому зріс у 4,9 раза і становив 832854 млн. грн. В умовах впливу фінансової кризи на вітчизняний банківський сектор спостерігається різке зниження кредитно-інвестиційного портфеля банків. Так, значно уповільнилися темпи зростання кредитно-інвестиційного портфеля зі 162% на початок 2009 року до 94,5% на початок 2010. Слід зазначити, що скорочення обсягів кредитно-інвестиційного портфеля банків відбулося через девальвацію гривні наприкінці 2008 року, законодавчу незахищеність інтересів кредиторів, дій Національного банку України, спрямованих на стримування інфляції

шляхом підвищення облікової ставки та зниження кредитоспроможності позичальників. Протягом 2009 обсяг активів у цілому зменшився на 4,9% внаслідок негативного впливу світової фінансової кризи і отримання значних збитків. Так, за результатами 2009 року банківська система України зазнала збитків в обсязі 38450 млн. грн. ВВП за 2009 рік також зменшився на 3,7%, а кредитно-інвестиційний портфель банків – на 5,5%. Тобто зменшення кредитного портфеля банків відбувалося швидше, ніж зменшенням активів банківської системи і ВВП.

Відповідність темпів зростання кредитно-інвестиційного портфеля банків і ВВП є позитивним фактором. Збільшення загальних активів,

У статті розглянуто негативні тенденції функціонування банківської системи України, спричинені кризовими явищами. Проаналізовано кредитно-інвестиційний портфель і ресурсний потенціал українських банків, виявлено актуальні проблеми цього процесу. Оцінено вплив ресурсного потенціалу банків на кредитно-інвестиційний портфель шляхом побудови базатофакторних кореляційно-регресійних моделей. Надано пропозиції щодо регулювання з боку держави кредитно-інвестиційної діяльності банків.

In the article the negative trends of the Ukrainian banking system functioning caused by the crisis phenomena are considered. The analysis of credit and investment portfolio and resource potential of Ukrainian banks is carried out. Main problems of this process are identified. Influence of the banks' resource potential upon credit and investment portfolio is estimated by constructing multivariate correlation-regression models. The proposals for the government regulation of the bank's credit and investment activities are given.

Таблиця 1. Основні показники кредитно-інвестиційної діяльності банків України за 2006-2014 роки [1; 2; 3]

Показник	На початок року									
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. ВВП, млн. грн.	441452	544153	720731	948056	913345	1082569	1316600	1408889	1454931	1566728
Темп зростання, %	x	123,3	132,5	131,5	96,3	118,5	121,6	107	103,3	107,7
2. Активи банків, млн.грн.	213878	340179	599396	926086	880302	942088	1054280	1127192	1278095	1316852
Темп зростання, %	x	159,1	176,2	154,5	95,1	107	111,9	106,9	113,4	103,0
3. Кредитно-інвестиційний портфель	170712	284154	514061	832854	786683	838589	913039	911667	1049689	1175286
Темп зростання, %	x	166,5	180,9	162,0	94,5	106,6	108,9	99,8	115,1	112,0
3.1. Кредитний портфель, млн.грн.	156385	269688	485368	792244	747348	755030	825320	815327	911402	1006358
Темп зростання, %	x	172,5	180,0	163,2	94,3	101,0	109,3	98,8	111,8	110,4
3.1.1. Кредити фізичним особам	33156	77755	153633	268857	222538	186540	174650	161775	167773	179040
Питома вага, %	19,4%	27,4%	29,9%	32,3%	28,3%	22,2%	19,1%	17,7%	16,0%	15,2%
3.1.2. Кредити юридичним особам	109020	167661	276184	472584	474991	508288	580907	609202	698777	802582
Питома вага, %	63,9%	59,0%	53,7%	56,7%	60,4%	60,6%	63,6%	66,8%	66,6%	68,3%
3.1.3. Міжбанківські кредити	14209	24272	55551	50803	49819	60202	69763	44350	44852	24736
Питома вага, %	8,3%	8,5%	10,8%	6,1%	6,3%	7,2%	7,6%	4,9%	4,3%	2,1%
3.2. Інвестиційний портфель, млн.грн.	14327	14466	28693	40610	39335	83559	87719	96340	138287	168928
Темп зростання, %	x	101,0	198,3	141,5	96,9	212,4	105,0	109,8	143,5	122,2
4. Частка кредитно-інвестиційного портфеля в активах, %	79,8	83,5	85,8	89,9	89,4	89	86,6	80,9	82,1	89,2
5. Прострочені кредити, млн.грн.	3379	4456	6357	18015	69935	84851	79292	72520	70628	135858
Питома вага, %	2,0%	1,6%	1,2%	2,2%	8,9%	10,1%	8,7%	8,0%	6,7%	13,5%

а отже, і кредитів, наданих банками, вкладень в цінні папери і в економіку країни свідчить про посилення ролі й участі банків як фінансових посередників, інвесторів у процесі формування фінансових ресурсів вітчизняної економіки. Слід вказати на те, що у 2006-2008 роках банки активно нарощували як активи, так і кредитно-інвестиційний портфель, причому зростання величини кредитно-інвестиційного портфеля відбувалося швидшими темпами, ніж зростання банківських активів. Така тенденція пояснюється активним розвитком банківського сектору, в процесі якого банки надто гналися за прибутками та потроху почали забувати про ризики, які є невід’ємною складовою банківської діяльності в цілому, що свідчить про проведення банками агресивної кредитної політики.

З 2010 року спостерігається тенденція зростання як ВВП, так і активів банківської системи України. Кредитно-інвестиційний портфель банків також зростає у 2010-2011 роках, лише у 2012 зменшився на 1,2%. Протягом 2013-2014 відбувалася активізація кредитно-інвестиційної діяльності банків.

Відомо, що характер кредитно-інвестиційної діяльності впливає на прибутковість та ліквідність банку. Підвищення питомих ваг кредитно-інвестиційних вкладень у загальних активах свідчить про те, що банк намагається підвищити прибутковість активів, нехтуючи їхньою ліквідністю. Для визначення характеру кредитно-інвестиційної політики банків України використовують коефіцієнт рівня кредитно-інвестиційного портфеля в загальних

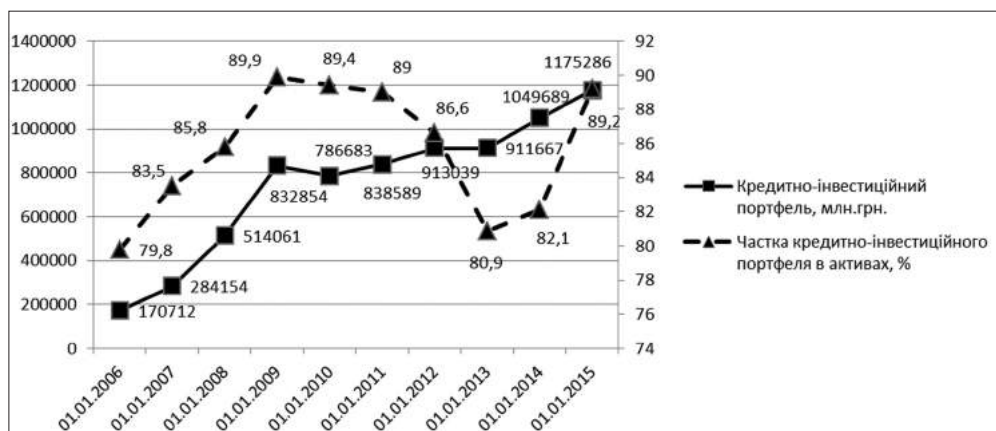
активах [4, с. 116]. Відповідно до значень коефіцієнта рівня кредитно-інвестиційного портфеля в активах (частка кредитно-інвестиційного портфеля в активах) можна зробити висновок, що банки України протягом 2006-2014 років здійснювали ризикову кредитно-інвестиційну діяльність. Ризикова кредитно-інвестиційна політика банків України і призвела до виникнення проблемної заборгованості. Саме ці проблеми спіткали банківську систему України під час кризового періоду, не вдалося подолати їх і донині.

Викладені дані дозволяють зробити висновок, що активність банків у сфері кредиту та інвестицій дещо пригальмувалася кризовими явищами в економіці держави. Так, з початку 2006 до кінця 2008 року спостерігається стійка тенденція зростання частки кредитно-інвестиційного портфеля в активах із 79,8% до 89,9%. З 2009 і до кінця 2012 року мала місце протилежна тенденція, тобто зниження цієї частки з 89,9% до 80,9%. Проте в 2013-2014 спостерігається підвищення ризиковості кредитно-інвестиційної діяльності банків України.

На **рис. 1** представлено динаміку кредитно-інвестиційного портфеля та його частки в активах банків України у 2006-2014 роках.

На **рис. 2** надано динаміку структури кредитно-інвестиційного портфеля банків України у 2008-2013 роках. За обсягом кредитний портфель банківської системи значно більший, ніж інвестиційний (у 6 разів на початок 2015 року). Якщо розглядати структуру кредитно-інвестиційного портфеля банківської системи України

Рис. 1. Динаміка кредитно-інвестиційного портфеля та його частки в активах банків України у 2006-2014 роках

за видами кредитів, то найбільшу частку становлять кредити, надані юридичним особам. Видача кредитів суб'єктам господарювання для банків є вигідною операцією з огляду на високий дохід за кредитами, можливість продажу супутніх послуг (можливість залучення підприємства під зарплатний проект і отримання комісійних доходів за обслуговування) та можливість більш ретельного аналізу їх господарської діяльності при оцінці кредитоспроможності.

Міжбанківські кредити і вкладень в цінні папери становлять невелику частку в структурі

кредитно-інвестиційного портфеля.

Починаючи з 2009 року, обсяги кредитування фізичних осіб зменшуються за абсолютною величиною, спостерігається також тенденція поступового зниження питомої ваги кредитів, що надані фізичним особам, у кредитному портфелі. Якщо на початок 2009 року частка кредитів, наданих фізичним особам, становила 32,3% від обсягу кредитно-інвестиційного портфеля банків, то на кінець 2014 – 15,2%. Отже, тенденція кредитування фізичних осіб у 2009-2012 роках є стабільно неспадною.

Водночас спостерігається тенденція збільшення як абсолютної величини кредитів, що надані юридичним особам, так і їх частки в кредитному портфелі банків: на початок 2009 року вона становила 56,7%, а на кінець 2014 – 68,3%.

Аналізуючи динаміку вкладень банків у цінні папери у кредитно-інвестиційному портфелі банків з 2006 по 2014 рік, можна виділити декілька періодів зміни акцентів діяльності на фондовому ринку.

З 2006 по 2009 – період, що характеризується нарощенням обсягів за два роки майже в три рази (у гривневому еквіваленті ці показники становлять у 2006 році – 14466 млн. грн., а на кінець 2008 – 40610 млн. грн.). У 2009 вкладення банків у цінні папери мали незначну спадну динаміку, а у 2010 темпи їх приросту збільшилися у 2 рази (приріст в абсолютному значенні – 44224 млн. грн.). Така тенденція зберігається і нині. Станом на 01.01.2015 року вартість портфеля цінних паперів банків України становить 168298 млн. грн. Незважаючи на декілька разове зростання вкладень банків у цінні папери та фактично позитивну динаміку, що спостерігалася за всі досліджувані роки, таке значне збільшення кількісного показника вартості портфеля цінних паперів вплинуло на їхню питому вагу в загальних активах банку, яка є досить незначною (на початок 2006 – 8,4%, на кінець 2014 – 14,4%).

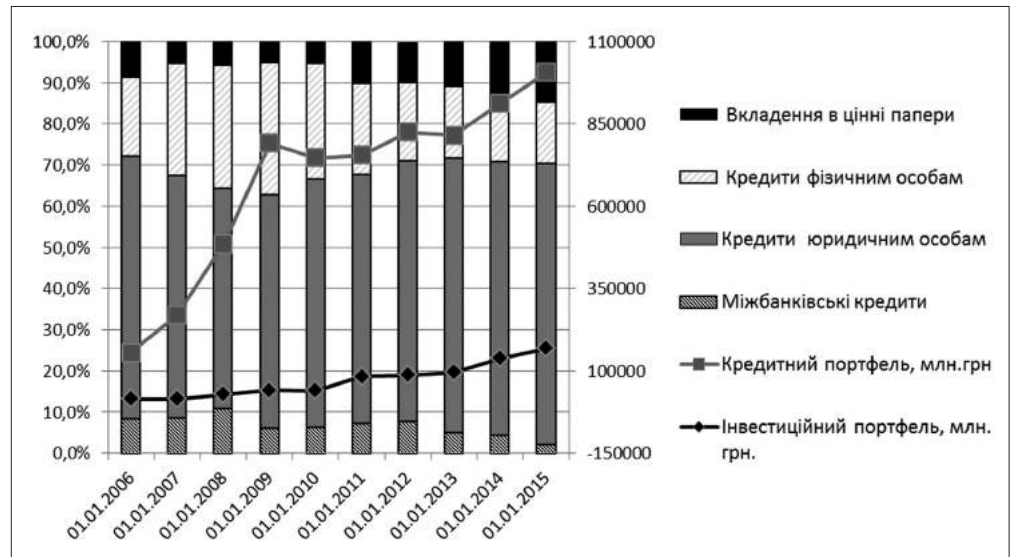
Треба зазначити, що обсяги кредитних активів банку на початок 2006 року перевищували обсяги вкладень у цінні папери майже в 11 разів. На 01.01.2015 року кредитні активи перевищували обсяги вкладень у цінні папери в 6,6 рази, що свідчить про розширення вкладень банків у цінні папери.

Загалом за 2006-2010 роки спостерігається тенденція зростання як обсягів простроченої заборгованості за кредитами (на 81472 млрд. грн.), так і її частки в кредитно-інвестиційному портфелі банків (з 2,2% до 10,1%). З 2011 року і до початку 2014 обсяги простроченої заборгованості та її частка в кредитному портфелі мають тенденцію до зниження, але вже на початок 2015 прострочена заборгованість збільшилася в 1,9 рази, а її частка в кредитному портфелі – в 1,75 рази. Це свідчить про низьку якість кредитного портфеля банків України.

Отже, аналіз загального стану кредитно-інвестиційного портфеля банків України за 2006-2014 роки показав, що основною складовою кредитно-інвестиційного портфеля банків є кредити, видані на потреби населення та суб'єктів господарювання. Частка цінних паперів у кредитно-інвестиційному портфелі вітчизняних банків становить лише 14,4%.

Обсяг фінансових ресурсів, що знаходяться в розпорядженні банків, відіграє важливу роль у процесі реалізації їх кредитно-інвестиційної політики. З метою здійснення кількісної оцінки впливу основних показників, що характеризують ресурсний потенціал

Рис. 2. Динаміка обсягу і структури кредитно-інвестиційного портфеля банків України у 2006-2014 роках

банків, на їх кредитно-інвестиційний портфель були використані методи багатфакторного кореляційно-регресійного аналізу, що дозволило визначити, від яких факторів найбільш залежить обсяг кредитно-інвестиційного портфеля банків.

Було побудовано багатфакторні кореляційно-регресійні моделі залежності обсягу кредитно-інвестиційного портфеля банків I-III груп від джерел формування кредитно-інвестиційного портфеля.

Для побудови моделі використовувалися дані фінансової звітності банків I-III груп за класифікацією Національного банку України на 1 січня 2015 року: 16 банків I групи, 19 банків II групи та 33 банки III групи.

Для побудови моделі були обрані певні фактори: власний капітал, фінансовий результат, депозити фізичних і депозити юридичних осіб.

Модель залежності кредитно-інвестиційного портфеля банків від обраних факторів можна представити у наступному вигляді:

$$Y = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3 + a_4x_4, \quad (1);$$

де Y – кредитно-інвестиційний портфель банку (результативний показник);

x_1 – власний капітал (факторна ознака);

x_2 – фінансовий результат діяльності банків (факторна ознака);

x_3 – депозити юридичних осіб (факторна ознака);

x_4 – депозити фізичних осіб (факторна ознака);

a_0 – вільний член рівняння;

a_1, a_2, a_3, a_4 – коефіцієнти регресії, які показують середню зміну результативного показника (Y) у разі зміни факторних ознак (x_1, x_2, x_3, x_4) на одиницю.

За допомогою програми Microsoft Excel (пакету «Аналіз даних») для трьох заданих кореляційно-регресійних моделей були розраховані значення коефіцієнта множинної кореляції (R), значення коефіцієнта множинної детермінації (R²), значення парних коефіцієнтів кореляції (r_{yxi}), F – критерій Фішера.

У результаті проведених розрахунків модель залежності кредитно-інвестиційного портфеля банків I групи має такий вигляд:

$$Y = 10941686 + 3,876x_1 + 0,753x_4. \quad (2)$$

Результати розрахунків підтвердили, що отримане регресійне рівняння є значущим у цілому та за окремими коефіцієнтами.

Коефіцієнт регресії a_1 дорівнює 3,876, тобто при збільшенні власного капіталу банку на 1 млн. грн. відбудеться збільшення кредитно-інвестиційного портфеля на 3,876 млн. грн. Коефіцієнт регресії a_4 дорівнює 0,753, тобто при зростанні депозитів фізичних осіб у банках I групи на 1 млн. грн. кредитно-інвестиційний портфель збільшиться на 0,753 млн. грн.

Модель залежності кредитно-інвестиційного портфеля для банків II групи має наступний вигляд:

$$Y = 97720 + 3,615x_1 - 2,541x_2 + 1,454x_4. \quad (3)$$

Ця модель показує, що при збільшенні власного капіталу банку II групи на 1 млн. грн. відбудеться збільшення кредитно-інвестиційного портфеля на 3,715 млн. грн.; при зменшенні фінансового результату діяльності банку на 1 млн. грн. кредитно-інвестиційний портфель банку зменшиться на 2,541 млн. грн.; при зростанні депозитів фізичних осіб на 1 млн. грн. кредитно-інвестиційний портфель збільшиться на 1,454 млн. грн.

Модель залежності кредитно-інвестиційного портфеля для банків III групи виглядає таким чином:

$$Y = 728510 + 0,727x_1 + 0,854x_3 + 0,896x_4. \quad (4)$$

Із проведеного багатofакторного кореляційно-регресійного аналізу залежності обсягу кредитно-інвестиційного портфеля банків від показників, які характеризують кредитно-інвестиційний потенціал банків у розрізі груп (I – III групи за класифікацією Національного банку України), випливають певні особливості, що притаманні кожній групі окремо та сприятимуть підвищенню ефективності реалізації стратегії кредитно-інвестиційної діяльності банків.

Так, для 16 банків I групи основними факторами, які впливають на кредитно-інвестиційний портфель, а отже, й на підвищення ефективності відповідної стратегії банку є власний капітал, а також депозити фізичних осіб. Крім того, зв'язок обсягу кредитно-інвестиційного портфеля і показників моделі (2) є високим $R=0,978$ (що є найбільшим значенням даного показника з-поміж трьох груп банків).

Для 19 банків II групи притаманна найбільша залежність кредитно-інвестиційного портфеля від власного капіталу депозитів юридичних та фізичних осіб. Модель (3) є статистично значущою ($R=0,877$).

Для 33 банків III групи виявлено помірну залежність кредитно-інвестиційного портфеля від власного капіталу, фінансових результатів та вкладів як юридичних, так і фізичних осіб. Значення коефіцієнта множинної кореляції становить 0,862, що є найменшим з-поміж трьох проаналізованих моделей.

У результаті побудови цих моделей було визначено, що основними позитивними факторами впливу на обсяг кредитно-інвестиційного портфеля банків є вклади фізичних осіб, власний капітал та депозити юридичних осіб. Тобто зростання обсягу залучених до банку депозитів як від населення, так і від суб'єктів господарювання, а також збільшення власного капіталу пропорційно вплине на обсяг кредитно-інвестиційного портфеля, що є свідченням підвищення ефективності реалізації кредитно-інвестиційної політики банків.

Подальший розвиток кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків залежить від активної участі всіх суб'єктів процесу: населення – як найбільшого постачальника грошових коштів, банків – як посередника, кредитора та інвестора, суб'єктів господарювання – як основних об'єктів вкладення ресурсів та держави – як організатора правових відносин між усіма учасниками кредитно-інвестиційної діяльності.

Комплексний підхід до стабілізації та подальшого розвитку кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків має ініціювати держава шляхом відповідної мотивації всіх суб'єктів процесу,

а саме: зниженням реальних відсоткових ставок через зменшення номінальної відсоткової ставки, зменшення очікування інфляції та девальвації. Це дозволить отримати більше реальних інвестицій в економіку країни. Досягти цього можна, з одного боку, завдяки усуненню бюджетного дефіциту, а з другого – за допомогою переконливої та послідовної економічної політики. Останнє дозволило б скоротити високу ризикову надбавку для банків.

Первинний бюджетний профіцит (в якому ще не враховані виплати відсотків) не потребує від вітчизняних банків фінансових коштів, які б підвищили рівень відсоткових ставок. Саме таким чином капітал можна буде спрямувати до приватного сектора для розширення реальної інвестиційної діяльності. Чим більше можна скоротити інфляційні очікування засобами, відмінними від засобів політики відсоткових ставок, тим більше вдасться зменшити номінальні відсоткові ставки, а завдяки цьому й реальні відсоткові ставки.

Запропоновані заходи можуть допомогти банківській системі, зокрема вони сприятимуть подоланню слабких місць з боку активів і ресурсного потенціалу банківської системи. З боку ресурсного потенціалу достовірна та послідовна економічна політика та викликане нею зменшення девальвації національної валюти допоможуть повернути довіру населення країни до національної валюти. Лише в цьому разі виникне можливість зниження рівня доларизації національної економіки, залучення до праці в банківському секторі фінансових коштів, які до цих пір зберігаються у громадян, а в подальшому – спрямування їх на інвестиційні цілі.

З боку активів завдяки скороченню фінансування державного дефіциту при одночасному здійсненні заходів з подолання взаємної заборгованості підприємств можна істотно збільшити обсяг кредитів для приватного сектора. Послідовне зниження реальних відсоткових ставок допоможе скоротити великий розрив між відсотковими ставками закладами та відсотками за кредитами.

Вирішення проблем безнадійних кредитів та подальше зміцнення й розбудова органів банківського нагляду мають стати першочерговими у цій сфері. Зокрема, розв'язання проблеми безнадійних кредитів можливо здійснити за польською моделлю із залученням Міністерства фінансів шляхом фінансування банків з подальшою реструктуризацією кредитів, а також зведення їх до однієї створеної агенції.

Відновлення співпраці України з МВФ надає конкретні можливості відновлення особливо важливих галузей та інвестиційних проектів держави із залученням банківської системи. Замість непрозорого рефінансування окремих банків необхідно надавати державні гарантії під стратегічні проекти, щодо яких можливо залучити частково фінансування з боку банків, та надавати державні гарантії, які б акцептувалися іноземними банками (наприклад, 60% гарантії надає держава, 40% – банк).

Усі наведені заходи допоможуть позитивно вплинути на ресурсний потенціал банківської системи, забезпечити стабільний розвиток кредитно-інвестиційної політики держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
4. Аналіз банківської діяльності / А.М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2006. – 600 с.

REFERENCES

1. The official website of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. The official website of the Ministry of Finance of Ukraine. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>.
3. The official website of the National Bank of Ukraine. Available at: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Herasymovych A.M., Alekseyenko M.D., Parasiy-Verhunencko I.M. Analiz bankiv's'koyi diyal'nosti [Analysis of banking activities]. Kyiv, KNEU, 2006, 600 p. [in Ukrainian].